

Izdavatelj in urednik:
Andrej Žumer,
nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 15.

Ljubljana, 1. vel. srpana 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Zupānec: Slovenska knjiŹevnost in učitelj. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — KnjiŹevnost. — Naši dopisi: Iz Trsta. — Z Dobrove pri Ljubljani. — Iz Ljubljane. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Slovenska knjiŹevnost in učitelj.

Lepo Źtevilo sotrudnikov imate, go-
spod urednik! 103 sotrudniki v dveh
tečajih ni malenkost. Če odŹtejemo temu
Źtevilu pisatelje neučitelje (profesorje in
dr.) ostane nam Źe vedno 95 učiteljev, ki
so delovali predlansko in lansko leto „Uči-
teljskemu TovariŹu“. Le tako naprej!

Drugi naš učiteljski list — „Popotnik“
— pa ima od svojega rojstva do konca
preteklega leta 186 sodelovalcev, med
temi 34 neučiteljev in 152 učiteljskega
stanu. Te Źtevilke nas navdajajo s po-
nosom, a vendar nam nekaj kali to ve-
selje. Če si ogledamo dolgo vrsto sotrud-
nikov pri obeh učiteljskih listih, kaj za-
pazimo? Vidimo neveselo prikazen, da
naŹe lepe tovariŹice niso tako zastopane,
kakor se spodobi njih Źtevilu. „Učiteljski
TovariŹ“ ima sedem, „Popotnik“ pa samo
tri sotrudnice! Pesnikove besede:

„DolŹan ni samo, kar velewa mu stan,
Kar more to moŹ je storiti dolŹan!“

veljajo i Vam, mile tovariŹice! Jednake
pravice, jednake dolŹnosti. Vemo dobro,
kaj je vzrok tej neveseli prikazni — toda
mimo. Upamo, da se nam te dobrohotne
besede ne bodo Źtele v zlo.

Tudi „PedagogiŹki letnik“ marljivega
„PedagogiŹkega društva“ je Źiva priča,
kako se zanima slovensko učiteljstvo za
svojo strokovno knjiŹevnost. Dosedanji
Źtirje letniki odlikujejo se posebno s spisi
vrlih gg. Bezlaja, GaberŹka, Lapajneta,
Źumra i. dr.; nekateri vaŹnejŹi spisi izŹli
so tudi v posebnih odtiskih.

Omeniti nam je tudi v preteklem letu
izŹle knjige „Napake pri vzgoji otrok“,
poleg nemŹkega priredil Fr. JamŹek, ki
nam je podal Źe prej „Źolske Drobtinice“.

S posebnim veseljem pa omenjamo
„Srce“ — spisal znameniti italijanski pi-
satelj Edmondo de Amicis — ki je izŹlo
v Źtirih zvezkih pri Giontiniji v prestavi

vrle Janje Miklavčičeve, ki bodi v zgled svojim tovarišicam.

Pozabiti ne smemo marnega Ant. Kosijsa, ki nam je podal tri zvezke lepih „Narodnih legend“, sedaj je pa začel izdavat „Zabavno knjižnico za slovensko mladino“, katere sta izšla prvi in drugi zvezek.

Učitelji so izdali še druge knjige in knjižice, katerih nam ni treba naštevati, saj jih pozna vsakdo, ki se zanima za našo književnost.

V imeniku sotrudnikov „Ljubljanskega Zvona“ našli smo 28 učiteljev, ki zalagajo ta leposloven in znanstven list z raznovrstnimi spisi. V tem listu srečamo ljubko pripovedovalko Marico Nadlišek, učiteljico v Trstu, ki piše zanimive povesti in novele.

V koliko sodelujejo učitelji pri drugih listih, ne moremo povedati, ker se ne priobčujejo imeniki sotrudnikov. Lahko pa rečemo, da podpira učiteljstvo skoraj vse liste z izdelki svojega uma.

Da bi bili vsi učitelji pisatelji, ne moremo nikakor zahtevati, toda nekaj stori lahko vsakdo v prid književnosti.

Gola istina je, da se danes zahteva mnogo od učitelja: biti mora orgljavec, vrtnar itd.; sedaj bo moral biti še kos zdravnika, nazadnje morda celo — živino-zdravnika. Toda marljiv učitelj si že dobi čas, ki ga more obrniti v prid slovenski književnosti. Ker je učiteljstvo v vedni dotiki z narodom, ima tudi najlepšo priliko za nabiranje velevažnega narodnega blaga: pesnij — če mogoče z napevi — pripovedek, pregovorov, neznanih besedij in krajevnih imen itd. Popišejo naj se narodne šege in noše, kjer so se ohranile. Važni so tudi temeljiti popisi umeteljskih starin.

Vsak po svoji zmožnosti!

Kako pa podpira učiteljstvo gmotno slovensko književnost?

Pred nedavnim časom pisal je slovenski list — nepolitiški — da je dobra tretjina

njegovih naročnikov učiteljskega stanu. Hočete li boljših dokazov gmotne podpore? Poznamo učitelja, ki je izdal svoje dni pri svoji skromni plači — 400 gld. — v enem letu nad štirideset goldinarjev za knjige in časopise. Vsak učitelj je naročnik več listov in ud vsaj jednemu književnemu društvu, in slednji žrtvuje nekoliko na leto za knjige. Skoraj pri vsakem učitelji najdeš precejšno knjižnico, ki ima pri nekaterih po par stotin zvezkov.

Žal, pokarati moramo zopet nežne svoje tovarišice. Marsikatera je namreč naročena na kak ilustriran nemški list dvomljive vrednosti, na kakšno kužljivo „Romanbibliothek“, ali na polzke romane, le za domače časnike in knjige ni krajevarja. Priznati moramo resnici na ljubo, da so tudi tukaj izjeme in sicer jako častne. Tovarišice, ki se čutite prizadete, ne zamerite nam teh besedij, nego položite lepo roko na svoje srce rekoč: mea culpa!

Ne razumi nas nikdo krivo! Žaliti ne mislimo žive duše, in tudi odvracati koga od svetovne nemške književnosti ni nam na umu. Vsakdo podpiraj v prvi vrsti domačo književnost, to je naša misel.

Z mirno vestjo lahko rečemo, da učiteljstvo v obče podpira književnost v gmotnem oziru po svoji moči. Da, dobé se učitelji, ki storé v tem oziru mnogo več, nego drugi v boljših razmerah živeči izobraženci.

Da ima Družba sv. Mohorja tako ogromno število udov, je tudi nekoliko zasluga učiteljev. Njih požrtovalno delovanje v šoli se kaže vidno pri Družbi sv. Mohorja. Učitelj budi tudi veselje do čitanja z izposojevanjem knjig iz svoje knjižnice, pri mladini, kakor pri odraslih ljudeh, kajti šolske knjižnice so ponajveč jako siromašne.

Sploh niso zasluge slovenskega učiteljstva za književnost tako majhne, kakor se misli navadno. Fdor se hoče nekoliko

prepričati o tem, beri lanskega „Tovariša“ ali 29. zvezek „Jezičnika“, ki ga pouči, kakšnih zaslug imajo nekateri učitelji, posebno Praprotnik in Tomšič.

S temi vrsticami nismo hotli peti slavo speva učiteljstvu, nego opozoriti, da je tudi gledé književnosti po svojih močeh na svojem mestu. Nadalje je namen temu spisu, vspodbuditi tovariše, posebno pa drage tovarišice k vstrajnemu delovanju v prid naše književnosti na kateri koli način.

Še nekaj! Hrvaški „Pedagogičski zbor“ bo izdal spomeniški spis o priliki tristoletnice slavnega Komenskega, isto storili bodo tudi učitelji drugih slovanskih narodov. Naša misel je, da mora tudi slovensko učiteljstvo izdati o tej priliki slavnostno knjižnico. Na delo torej! (Članek je bil že prej spisan, kakor smo začeli priobčevati „Didaktiko“. — Ured.)

Zupánc.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Andrej Čebašek r. 14. nov. v Smledniku, posvečen l. 1844, pristav semeniški l. 1845, na Dunaju doktor bogoslovja leta 1847, kapelan v Stari Loki in Mengišu, l. 1852 profesor vérne v bogoslovju, častni l. 1872 in pravi kanonik l. 1880, apostolski protonotarij in papežev prelat, podpredsednik katoliške družbe, predsednik podpornega društva duhovskega, škofovski poročnik za veronauk in bogočastje v srednjih šolah itd.

„Pristavek zastran zamaknjenih gledé na 41. in 42. list Novic“, češ, kar je ondi „v pismicu“ je resnično, le enostransko je; ... zamaknjenstvo ni le natorno, kakoršno pismice popisuje, in ktero izvira iz natornih vzrokov in moči, ampak je tudi čeznatorno, ktero ima viši, čeznatorne vire, kakoršno pa pismice naravnost tají, ker pravi, da je vsa drugačna misel skoz in skoz napéna, in da je zamaknjenje prosta natorna prikazen, tedej nikoli in nikakor ne čeznatorna, kar pa pravoverni kristjan, ki ima katoliške zamene od človeške natore in našiga odrešenja ter veljavo sv. pisma in sv. cerkve pozna, reči ne more in ne sme“ itd. „Za stran opazke v 48. listu „Novic“ s

podpisom Č. Danica 1855 str. 101—3 in str. 107.

Cerkveni Govornik slovenskiga duhovstva za vse nedelje in zapovedane praznike skozi leto. Na svitlo dajó nekteri Ljubljanski duhovni. I. Tečaj. V Ljubljani 1856. 8. 524. Izhajal po zvezkih I—III l. 1855 in IV. l. 1856. Nat. J. Blaznik. Mej sotrudniki (L. Jeran, J. Stritar, A. Zamejc) bil je dr. A. Čebašek najizdatnejši, kajti med 67 pridigami nahaja se njegovih (A. Č. ali Č.) okoli 30; med njimi so nekatere tako tehtne, da iz ene same naredím dobre tri, dejal je neki dušni pastir.

Sveto pismo stare in nove zaveze z razlaganjem ... dr. J. F. Allioli ... po poveljji kneza Antona Alojzja. V Ljubljani 1856—1859 v VI zvezkih. Nat. J. Blaznik. Mej sodelavci in pomočniki je bil dr. Andrej Čebašek, učenik verne v ljubljanskih bogoslovskih šolah (Predg. str. XIV). Knjige, katere je po danem navodu vravnal in poslovenil, so Mojz. III. p. 13—V. (cf. Javornik). Zv. I. l. 1857 str. 197—401. Bukve Psalmov (cf. Klančnik). Zv. III. l. 1858 str. 97—320. Evangeli Jezusa Kristusa po svetim Matevžu. Zv. V.